

علوم غزته سي

العدد - ١٧

اوروپاده قوزین شمدی ژونفروا نو دامیرون و د اهل عمر
دیگر بعضی بر طریقه ساندک بوندلک برهانی الی و لی فی جملة

ماتریالیست

اهل ماده اهل حسی شبهه

هر عصره یکی چیمه برشی اولور یا خود انکی برشی تجدید ایدر
نفس اولجیدی یا تجدیدی آکلار آکلماز اعظام ایدر
شمدیدره المانیاده انکی دهریک تجدید ایتیش اوروپا نلک
دیگر ممانکنده سرایت ایتیش
بوندلک مشهور شعبه سی ماتریالیست دیدکلی در که عسوات
دائره سندن چیقهایرب معقولاته قائل اولمازلر نصیرطوسی
شفاء شرحنده بوندلک شبهه عنوانید یاد ایتدک
بولر الهی وردی ازکار ایدر
بومالک موزون و بدیع نظامنه نه دیرلر

تصادف و اتفاق حمل ایدر لر (نه تحف . بر سوره دیدی که
 بریر که وزن و نظام و حکمت اید طوبطلودر . تصادف ایچون یز نرده
 شمدی فرانسه نک مشهور اهل هیئت . فلانمازین کتابنده
 کوسترکه تصادف دیدنکری شوقدر کوزل . و طادی طوزی
 یرنده بر صلاطه یاپاماز)

بوندر که وجودی ماده و جسمه حصر ایدینور . حالات مقررده
 منافع ماذیه و جسمانیه منی ترکله ایچیزدن امر ایدن امره نه بیرلر
 یعنی هوایه قارشو مجاهده تلقین ایدن ملایمه نه اسم طاقارلر
 آگاهخی جسم دیرلر (نه غریب)

اولیاتی و علوم ضروری نی نه حمل ایدر لر
 آنی دخی جسم و ماده یه اسناد ایدر لر (نه انقب)

بر اهل حسک مشایخی . حبس . حویات ملایم
 لامتری . قایان برده سادر . شمدی فرانسه ده ک
 احق حسک پیغمبر . دکنز در .

شومشایخی عجبا نه کشف ایتدیر . نه تحصیل ایلدیر . . .

سی و موزین . دیمقریس . نویب . ایدیکور
 اضطر اطون . دیاهور (حاجورس) و امثالک عبق

و بیات اقوال و افکارینه واقف اولدیلر و اقوال مزبوره حسب
 شرح و تفسیریم و تدریس ایلد افتای مواد ایستدیلر
 و عتقدلر شوالیکی بیلک ییللق افکار عتیقینی - شمدیکی خلقه
 افکار جدیده پهنوایل عرض ایلدیلر .

ماثر بالیستلک ال کتوی حجتلی نه در
 شود و نه « بالذات متغایر ایکی جوهر دن برینک دیکره تأثیرکی
 فصل اولور » یعنی الهیونه دیرلر . شرح ایدیکلر جسم
 و جسمک اولیان بر جوهر (الله روح) بر جسم اوزینه
 نه کیفیت تأثیر ایدر

بن الیهون طرفندین بونله جواب دیرمکی تعهد ایدرم ده
 دیرکم « نه کیفیت تأثیر ایدینور شرح ایده نم »
 اوت دینورلر کیفیتنی شمه مقتدر اولما دیکلر شیه یخون اینا نورلر
 بن دیرم که « متغایر اولیان ایکی جسمدن برینک دیکره تأثیرینی
 سز بره شرح ایدیکلر مثلا بر جسمک بر چیزی جذب دیرمک
 دفع ایدر . فصل و پنجم اولور . بویکلی بیان ایدیکلر »
 لقردی بویایه کلجه بونلرخنی « نه کیفیتله اولایور لایقلمه شرح
 و بیان مقتدر دکلر » دیرلر . اویله ایسه برده آنله کیفیتنی

شرح مقتدر اولامادینگز شیئ نیچون اینانوزسکز جسمیک
جسم تأثیرینی انکار ایدیکز دیرز
نهایت مافی الباب کیفیتنی شرح مقتدر اولامادینگز هرشیئ
انکار لازم می جملة ذی العقول حتی ماتیالیستد
دخی تسلیم ایدیورلرکه "انکار لازم کلمز" اویله ایسه بوقاعده
برزم دخی جعتمزور .

چکندره برفنک دیدی که "شهدی علم چون و چرایی بیلدی"
دیدم که دهاچکندره فرانسه تک علامه سی موسیو قلوذ برنارد
مدخل الی الطب التجربی کتابنده دیدی که "تجربه بزه کما ینبغی"
بیلیدی که سبب قرییدن یعنی وجود آثارک شروط طندت
(علل دکل) ادته یه کچمه مقتدر اولامایز)

موسی الیه بوقلائی سیانس اسپرمانتال اوزرینه یعنی
علوم تجربیه تک دائره سنی تعیین اوزرینه سویلیور *

*... Car l'expérience nous appren-
d bientôt que nous ne pou-
vons pas aller au delà du
comment, c'est-à-dire de la cause pro-
chaine ou des conditions d'existence
des phénomènes.

اگر از موسیو، قلود برنارد و ن. بشقه به برشی کشف استدیکنه
 بیان آید که با قلم ...
 حریف گندی ده سولیدیکی
 تخلفه گوندی .

غرابته، مشونده در که آرد و پاره حقائق اشیا به اطلاع دعوا شده
 اولاندر و پندون تلقی افکار ایدندر و پندون استیم که اهل حسن
 ماتریالیستقدر قبول و ادعاء لرین علم نامنه اسناد ایدر لر
 علم واجب الوجود هم انکار اید پیوز دیر لر علم روحی انکار اید
 دیر لر علم آخری تزییف ایلدی دیر لر
 یالیت شعری — علم دید کتری دیر لر بوندلر
 اعتقاد ختم مواد دین بحث ایدن مدقون معلومدر
 عجایب . فرادین بحث ایمان علوم مدونه مک روحانیات
 نه تلقی اولد بیلور که انکار ایلسون (یا اثبات ایلسون)
 علم کیم یار (شیمی) اجسامک چشم و زرنیرنه با قوب
 ترکیباتی امتحان و تناسباته تحدید ایلر
 ازین () حکمت طبیعی اجسامک خواصی بحرری برله تناسباته
 و انلری اداره ایدن قواعد عمومییه، مطالعه ایلر .

علم نباتات حیاتیه شروط اولی سنی در سینه با شلالان
علم حیوانات وجود اشکال و اتباع نظر اید و آلات
 ابدانه مخصوص خدماتی و حیرانانده جبرلان، ماده نیک اصول
 و قواعدی قید و تسجيل ایلر

بحث نزع بشر که شمدن مدون بر علم در . بحث حیات
 قواعدی بنای انسانده فعلاً اثبات و بنای انسانک مابیه الکریمی
اولان اجزاده کی صنعتی تعیینه چالیشور

علم هیئت اجسام علویه نیک حرکات قید ایدوب قواعد
 هادیه عالمه دائره استنباط ایلر .
ریاضیه قواعدی وضع ایدوب اشیا نیک تناسب
 اعدادیه سنی وحدته ارجاع ایلر .

اشته حکمت تجربیه و علوم دیکلری شونک قدر و قیمت از
 اشارت اولان مونسوعلری درجاستده در . مع هذا
 بو علومک هدیه مثلاً حساب کی سیانسی پوزیتیو
 (علوم یقینییه . بحث لاریب فی) دکلدر .
 هانی ار دیکلری علم که واجب الوجود، انکار اید و مشر .

روحی انکار ایدرمش . نروه . غالباً اومد عیلمک اغزلرنده
 یوقنس مدون دکل . مکتبلده مدرسه لوده دکل
 علمانک اللریه کچه بیلجک یرلرده دکل .

مانام که علم هیئت اومد عیلمک استناد ایتدکری علوموندر
 شمدی فرانسه اهل هیئتدن موسیو کاملاًک شوسیزنی
 ایراد مناسبت الدعب دیرکه مشایخ هیئتدن
 ۹ نیو طون دیرایدی که ظن و تخمین ایدرزکه
 کپنر دیرایدی . بن سزه شو فرضیات وضع ایتدم که
 شو موسیور (یعنی ماتریالیست . دهیلر) بن تصدیق
 ایتدم . بن انکار ایتدم . بودارد . شو یوقندر .

علم حکم ایتدی . علم بولا قائل اولدی . علم رد ایتدی .
 دیورلر . هم اولدی یرلرده که اورالرده قطعا برسنده علم
 اثری یوق موسیور الر علم
 سزی دکترسه البته شیالاکره نیم خنده اولور

علم تصدیق ایتدی علم انکار ایتدی علم منع ایلدی
 دیورلر سز علمی عظیمتو تعبیرلرله دو باقر اوزرینه
 قویدیکز . واه فقیر علمه . آنک قبیلده کبر عظیم وارصانیکز

اوپه دکن موسیور . سز دخی بونی (فقط بینمزه)
 شوماده لرجه ^{په اعدا} بنورسکز . علم نه تصدیق ایتدک
 نه انکار . علم آرایور آرایور «
 موسی الیهک سویدیلی شوکلامد ارمدعیرک استناد
 ایتدکری علوم بخربیه (سیانس اک - پرمانتال) اوزریه

Newton disait: « Il nous sem-
 -ble ... » Kepler disait: Je vous
soumets ces hypothèses... Les
 messieurs disent: J'affirme, je
nie, ceci est, ceci n'est pas, la
science a jugé, la science a
prononcé, la science condam-
ne, bien que dans ce qu'ils
alléguent, il n'y ait pas l'om-
bre d'un argument scientifique.
 ... si la science vous

entend, messieurs, elle doit
légèrement sourire de votre
illusion.

La science affirme, dites-
vous, la science nie, la scien-
-ce ordonne, la science défend...

Vous lui mettez de grands
mots sur les lèvres, à cette
pauvre science, vous lui
supposez un grand orgueil
dans le cœur.

Non, messieurs, et
vous le savez bien (entre
nous) en ces matières, la
science n'affirme rien, ne
nie rien; la science cherche!

(Dieu dans la Nature p. 26.)

اصل سوز مولی طوسی نك نه خیره مقدمه سنده دیدیکی سوزدر که
 اولیه عظمتار حکماء و علماء عنوانه آلاَن انسانر کیمی التمشش
 کیمی لکان سال طار شید قری جسمک نه دن عبارت اولدیفنه
 بیدمدینر کیمی هیولی و صورتدن مرکب دیدی کیمی اجزاء
 سفار صلبه دن کیمی جزء لایتجزی دن کیمی ده بشقه شیدن
 بلورم شو فیلسوف قیر قتری دیورار ۶ شمدی علوم ^{حدیده}
 جسمک نه اولدیفنه کشف ایتدی ۷
 امان نه وقت کشف ایتدی . کاشکه برزه بیلیمک .
 آورو پاره می کشف اولمش .
 آرسططالیس دن برآنه دک جسمک نه اولدیفنه دار حیرتی
 کوریوزر کیمی هیولی دن عبارت دیدی کیمی صورتدن .
 کیمی ده ایکیندن مرکب اولدیفنه ذاهب اولدک .
 اشته برکن طبعیوندن ذوقشور روزی نك ۸ کیمه آندن
 زیاده طبیعتک قمرنه نظر ایدمه مدی ۹ کیمه آنگ قدر اسرار
 طبیعته واقف ازلامادی ۱۰ دیو مدح ایتدی قانت
 شمس ^{شمس} جسمک بر صورت ذهنیه دن عبارت اولدیفنه
 قائل اولدی . آیه نك وجود خارجینی استحض مسئله

اولیٰ اوزره وضع ایڈن بَرَكَلَّی جسم خیال دن عبارت در وجودی
یوق دیدی . اسپینوزا جسمی پر مجرد محض یادی
علماء جسم جسم دیور . نه در جسم . علوم تجربیه
بره صورت و کم و کیف و وضع و دیگر عرضلر کوستریور
بوعرضلر قائم اولدینی محل اولیٰ اوزره البته بر ماده وار
دینه یور . یکی نه در او ماده . اگر محسوس ایسه بیان ایدیز
هپ حس ایدلم محسوس اولیه نق موجود ایسه معقول
دیلم اولور که معقول قائل اولدیکز حالده مذهبکز محو
اولدی . حاصلی بیلدیکز اعراض نه ایله قائمدر . جوهر
نه در . دهر بیلرک مؤلفاتده حیدلی و تبییله تعبیرلرن
بشق برشی کوره میوز . بیچاره مقلدلر دوقور بوکیز
کیلرک منکرانه یازدقلری کتابلرده مثلاً ماده نك قدمی ؟
ماده نك عدم قشی ؟ کی مباحث کوروب حیرته قالورلر
دشونملرکه عدم قش و قدم ایکنی مسئله در . برنجی
مسئله ماده . ماده نه در محسوس می در
معقول می در . باقلم آن بیلسونلر . بن بن
دیدیکلک نه در . آوردیاده قشنی عالم چیقریده جسملک

نه اولديغنى بيلم ديه بيلور . بز بو بحثده اوروپا علمى
 بروج زير تلخيص ايدرز شويده . شمدى فرانسه ده
 علم بحث حيات ده (فيزيولوژى) علامه موسيو قلود
 برقراره كه بونامه اوروپا ده و آمريقالده علمى مشابه
 چيقاروب تحيه ايدىورلر . اشته بو ذات مدخل الى الطب
 التجريبى ۴ كتابنده حسن و تجربه ايله نر هایت نه بيلم بيلور بيان
 ايدوب ديورلر (حقيقت اشيار البته دائما مجهول، قاله
 بز بيلمه قادر اولاميز . الا بواشيانك تعلقاتى .
 يوقسه اشيانك كندوسنى دكل ۴

* que l'essence des choses
 doit rester toujours ignorée,
 que nous ne pouvons connaî-
 tre que les relations de ces
 choses, non les choses elles-
 mêmes.

Introduction à la médecine ex-
 perimentale, p. 114.

حاصل شوکشی ایوجه آکلاما که شمدی آوروپاره سیانس
 پوزیتیو و سیانس اکپرماتیک دیتان علوم یقینیه
 و علوم تجربیه نکه موضوعات و غایاتی قطعا الیهات و روحانیت
 و اخلاقه تعلق ایتمز . آنریشقه علوم در

هرکیم که آوروپا علمی روحانیاتی انکارایدیور دیرسه
 مطلقا یلاجی در و جاهلدر . هندسه الله بحثه قارشمارکه
 لا آذن انکار یا اثبات حقیقون .

ترکدن عربدن عجمدن ارمنی دن رومدن یهودیدن فلانک
 آوروپا به تحصیل ایچون کلانر حساب اوقوسونر فقط
 محاسب اولسونر هندسه اوقوسونر فقط هندس اولسونر
 طب اوقوسونر فقط طبیب اولسونر و هکذا

یوقسه موضوعی محسوساتدن عبارت اولان علومه تجربیه
 اید مثلا الیهات بحثه کیرشمک و مملکتده موجود روحانیت
 اعتقادنه قارشو بر طاقم خیالات و هذیانات اید عودت
 ایتک پک عبثدر .

خاطره کلمشیکن شواره بوراده قید ایده لم

ابن سینا اشارات ذن نمط رابع ده معقوله قابل
ادایان اهل حسی شویده ایدر . دیرکه

قال ابن سینا

اعلم انه قد يقلب على اوهام الناس ان الموجود هو
المحسوس وان ما لا يئاله الحسن بجمهره ففرض وجوده
محال وان ما لا يتخصص بمكان او وضع بذاته كالجسم
او بسبب ما هو فيه كاحوال الجسم فلا حظ له من الوجود .
وانت تتأق لك ان تتأمل نفس المحسوس فتعلم منه
بطلان قول هؤلاء . لانك ومن يستحق ان يخاطب
تعلمان ان هذه المحسوسات قد يقع عليها اسم واحد
لاعلى سبيل الاشتراك الصرف بل بحسب معنى واحد
مثل اسم الانسان فانك لا تشكان في ان وقوعه على زيد
وعمره بمعنى واحد موجود فذلك المعنى الموجود لا يخلو
اما ان يكون بحيث يناله الحسن او لا يكون فان كان
بعيدا من ان يناله الحسن فقد اخرج التفتيش من الحسوس

ما ليس محسوس . وهذا العجب . وان كان محسوساً
 فله لامح وضع واين ومقدار معين وكيف معين لا يتأتى
 ان يحس بل ولا ان يتخيل الا لك فان كل محسوس
 وكل متخيل فانه لا يتخصص لامح بشئ من هذه الاحوال
 واذا كان كذلك لم يكن ملائماً لما ليس بتلك الاحال فلم يكن
 مقوراً على كثيرين مختلفين في تلك الاحال فاذا الانسان من حيث
 هو واحد الحقيقة بل من حيث حقيقة الاصلية التي لا تختلف
 فيها الكثرة غير محسوس بل معقول صرف وكذلك
 الاحال في كل كلى .

ولهم وقفيه ولعل قائلاً منهم يقول ان الانسان
 مثلاً انها هو انسان من حيث له اعضاء من يد وعين وحاجب
 وغير ذلك ومن حيث هو كذلك فهو محسوس .
 فتبينه ونقول له ان الاحال في كل عضو كلى بما ذكرته او تركته
 كاحمال في الانسان نفسه .

١ بل هنا ليس نفي لما تقدم بل للاضراب اعني للاضراب عن العبارة
 الاولى الى العبارة الثانية التي هي اوضح دلالة على المقصود
 كما نبه على ان الاحال في كل واحد من الاعضاء والاجزاء في كونه في طبيعة
 معقولة غير محسوسة كاحمال في الانسان نفسه

تبيينه انه لو كان كل موجود بحيث يدخل في الزم والحس لكان
الحس والزم يدخلان في الحس والزم ولكن العقل الذي
هو الحكم الحق يدخل في الزم ومن بعد هذه الاصول فليس
شيء من العشق والتجمل والرجل والغضب والشماعة
والجبن مما يدخل في الحس والزم وهي من علائق الامور
المحسوسة لما ظنك بوجودك ان كانت خارجة الذوات
عن درجة المحسوسات وعلائقها .

المقصود

شأنك بتبيينها تدن مقصودي معقوله قائم اوليا لمزى روايتك
بوردي ايكى طريق ايد ياپدى .

طريق اول معقول وجوده تحسبات ايد استدلال .
بونده برطاقم وجوه ايراد ايلدى (١) وجه اول محسوسات
طبائع شجرة سنى مشتمل على طبائعى ايسه غير محسوسه برحاله
محسوسه محسوس اوليان خارج قالدك (٢) وجه ثانى
محسوس ومتوهم وجوه ذهابدن حسن روهمك وجودك
اقرار لازم كلور حسن روهم ايسه غير محسوسه

(۷) وجه ثالث محسوس و متوهم و حس و وهمی اعترافند
 حس و محسوس و و هم و متوهم بینی تمییز ایدن همی اعتراف
 چیقار که او همی عقل تسبی قانیر بر بو عقل دیندن همی
 غیر محسوس در .

طریق ثانی علالت محسوسات اید استدلال . عشق
 و نجل و غضب کی از برا محسوسات اعترافدن بو علالتی اعتراف
 لازم کلمز مع هذا بوند موجود در و طبائعی حس و وهم
 ادراک اولیور مقوله دن دکلدر .

شیخ شرایکی طریق استدلال بینی ^۷ و من بمد هذه الاصول
 آه ... مقوله تفریق ایلدک .